

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“กุสลภาวนา — เจริญกุศล, ทำความดี”

กุสลภาวนา อ่านตามภาษาบาลีว่า กุ - สะ - ละ - พา - วะ - นา มาจากคำว่า กุศล (ความดี, กุศล) กับคำว่า ภาวนา (อบรมเจริญ, สะสมให้มีขึ้น ให้เจริญขึ้น) รวมกันเป็น กุสลภาวนา แปลว่า เจริญกุศล, ทำความดี เป็นคำที่มีความหมายอย่างลึกซึ้ง เป็นเครื่องเตือนที่ดีอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน แสดงถึงขณะที่ได้ทำความดี ซึ่งก็คือขณะที่สภาพธรรมที่ติดามเกิดขึ้นเป็นไปนั่นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป โอกาสใดที่จะได้เจริญกุศล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ ก็ตาม ก็ไม่ควรที่จะละเลยโอกาสนั้นไป เพราะโอกาสของการได้เจริญกุศลในชีวิตประจำวันนั้น เป็นโอกาสที่หายากเทียบส่วนกันไม่ได้เลยกับขณะที่เป็นอกุศลซึ่งในวันหนึ่งๆ อกุศลเกิดบ่อยมากเป็นปกติอยู่แล้ว ถ้าไม่มีโอกาสของกุศลได้เกิดขึ้นบ้างเลย นับวันอกุศลก็จะสะสมพอกพูนหนาแน่นทับถมขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สังสารวัฏฏ์ยืดยาวต่อไปอีก แต่ถ้ามีการเจริญกุศล ทำความดีประการต่างๆ ก็จะเป็นการค่อยๆ ชัดเกลากุศลซึ่งเป็นสิ่งสกปรกในจิตใจของตนเองออกไปได้ ตามข้อความในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ดังนี้ว่า

“ดูกร พรหมณ์ ธรรมดาบัณฑิตทั้งหลาย ทำกุศลอยู่คราวละน้อย ๆ ทุก ๆ ขณะ ย่อมนำมลทิน คือ อกุศลของตน ออกโดยลำดับทีเดียว”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ตลอด ๔๕ พรรษา เป็นคำอนุเคราะห์แก่ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษาอย่างแท้จริง เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรม เพื่อขัดเกลากิเลส เพราะเหตุว่า การขัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตใจนั้น ไม่เหมือนกับการทำความสะอาดวัตถุสิ่งของ เพราะเหตุว่าการขัดเกลากิเลสที่แต่ละบุคคลได้สะสมมาอย่างมากมายและยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ต้องอาศัยการเจริญกุศลประการต่างๆ บ่อยๆ เนืองๆ ทั้งในเรื่องของการให้ทานเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น การรักษาศีล เว้นในสิ่งที่ เป็นโทษ กระทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ขวนขวายประพฤติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาเพื่อความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นความดีที่ประเสริฐยิ่ง เพราะเหตุว่า ในบรรดาธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นเป็นไปนั้น ปัญญา ความเข้าใจถูกต้องเห็นถูก เป็นสภาพธรรมที่ประเสริฐที่สุด

จะเห็นได้จริงๆ ว่า トラบใดที่เป็นคนไม่ดี มีแต่อกุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไป ไม่ว่าจะเป็นประเภทใดๆ ก็ตาม โลกะ ความติดข้องยินดีพอใจ โทสะ ความโกรธความขุ่นเคืองใจ โมหะ ความหลงความไม่รู้ มีเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนั้นก็ยังมียมมีจลาทิฏฐิ (ความเห็นผิด) อิสสา (ความริษยา ทนไม่ได้เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีมีสุข) มัจฉริยะ (ความตระหนี่หวงแหน) มานะ (ความสำคัญตน ความถือตน) เป็นต้น ทั้งหมดที่เป็นอกุศลขณะใด ขณะนั้นไม่สามารถที่จะรู้ความจริงได้เลย กลับเพิ่มขึ้นทับถมขึ้นยากต่อการที่จะรู้ความจริงได้ เมื่อ

เข้าใจอย่างนี้ ก็เริ่มเห็นคุณค่าของความดีว่า ขณะที่ความดีเกิด ขณะนั้นอกุศลไม่เกิด แล้วก็ค่อยๆ เพิ่มพูน คุณความดีขึ้น ก็ย่อมสามารถที่จะเป็นทางให้ละความไม่รู้และความไม่ดีทั้งหลายได้ เพราะเหตุว่า ธรรมทั้งสองฝ่ายนี้ กล่าวคือ อกุศลกับกุศลจะเกิดพร้อมกันไม่ได้เลย ด้วยเหตุนี้ การเห็นโทษเห็นภัยของอกุศล ก็เป็นเหตุให้กุศลเกิดและทำให้เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตประจำวันด้วย

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งมีโอกาสได้พบพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ไม่ใช่ใครๆ ก็จะได้พบ เพราะต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยจริงๆ ถ้าไม่ได้สะสมความดีมา ก็จะไม่เกิดมาเป็นมนุษย์ และถ้าไม่เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่เคยฟังพระธรรมในชาติก่อนๆ มาเลย ก็จะไม่มีความเข้าใจที่จะทำให้ได้ใส่ใจสนใจที่จะฟังพระธรรม การได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากแสนยากในสังสารวัฏฏ์ เมื่อเทียบกับการได้รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย ซึ่งมีเป็นปกติในชีวิตประจำวัน

ธรรมดาของปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลส ย่อมมีอกุศลเกิดขึ้นเป็นส่วนมาก แต่เมื่อมีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีความเข้าใจไปตามลำดับ ขณะที่ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก เกิดขึ้น ขณะนั้นกุศลจิตเกิด ก็สะสมความเห็นถูก สะสมกุศลธรรม สะสมสภาพธรรมฝ่ายดีมากขึ้นหมายความว่า ค่อยๆ เปลี่ยนไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้นด้วยความเข้าใจพระธรรม สามารถเปลี่ยนจากบุคคลที่เป็นปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลส ค่อยๆ เป็นปุถุชนผู้ดีงามด้วยกุศลธรรม ด้วยความเข้าใจถูกเห็นถูก จนไปสู่ความเป็นพระอริยบุคคล ตามลำดับขั้นได้ ซึ่งก็เป็นธรรมฝ่ายดีนั่นเองที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ไม่มีสัตว์ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน

เกิดมาแล้วต้องตายทุกคน ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย ความตายจะมาถึงเมื่อใด ไม่มีใครทราบได้เลยจริงๆ ไม่รู้ว่าตายเมื่อไหร่ เด็กจะตายก่อนผู้ใหญ่หรือผู้ใหญ่จะตายก่อนเด็ก จะตายด้วยอุบัติเหตุ ด้วยโรคระบาดต่างๆ ก็เป็นไปได้ทั้งนั้น

สิ่งใดๆ ก็ติดตามไปไม่ได้เลย ร่างกายรวมทั้งทรัพย์สินเงินทองทั้งหลายทั้งปวงก็ติดตามไปไม่ได้ เว้นแต่ความดีและความชั่วที่สะสมอยู่ในจิตจะติดตามไป **ความดี เป็นสภาพธรรมที่มีประโยชน์ นำมาซึ่งผลที่ดี ส่วนความชั่วทั้งหลาย เป็นสภาพธรรมที่มีโทษ ไม่มีประโยชน์แก่ใครๆ เลยทั้งสิ้น และให้ผลที่เป็นทุกข์เท่านั้น** เพราะฉะนั้นแล้ว โอกาสของชีวิตที่ยังเหลืออยู่นี้ซึ่งไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าความตายจะเกิดขึ้นเมื่อใด ก็ควรที่จะเป็นไปเพื่อการเจริญกุศล อบรมเจริญปัญญา ในท่ามกลางของอกุศลธรรมซึ่งมีมากเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการทำกิจที่ควรทำ เป็นงานที่ประเสริฐที่สุด เพราะเหตุว่าปกติในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ก็มีงานเพิ่มกิเลสอยู่ตลอดเวลา สะสมแต่สิ่งที่ไม่ดีมากมาย แต่การขัดเกลาละคลายกิเลส จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าหากว่าไม่ได้ฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า **ซึ่งเป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด** และที่ลืมไม่ได้เลยคือปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อย เมื่อไม่ขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน **เมื่อเห็นว่าพระธรรมมีค่าที่สุด ประเสริฐที่สุด ก็จะเริ่มฟังเริ่มศึกษา ซึ่งเมื่อฟังต่อไป ศึกษาต่อไป ความเข้าใจถูกเห็นถูก ก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นต่อไป.**

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗